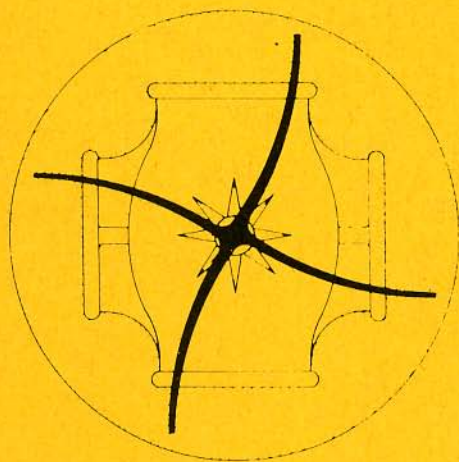

november 1976 B D I J K

de zelf zwichter 6

verenigingsorgaan van de

VRIENDEN VAN DE

GRONINGER MOLENS

November 1976

Redacteur: B. Jongsma, St. Jansstraat 17B, Groningen

Kort verslag van de algemene ledenvergadering van
donderdag 28 oktober 1976 in het Buurthuis te
Groningen

De vice-voorzitter, de heer T. de Jong - opent de vergadering met een woord van welkom tot de talrijke aanwezigen. De opkomst is verheugend goed. Helaas is de voorzitter - de heer Van Raalte - wegens drukke werkzaamheden verhinderd. Bij meer berichten van verhindering is ook die van de heer Halbe Kuipers, gedeputeerde.

De voorzitter spreekt waardering uit voor de toemende activiteit, die het provinciaal bestuur ten aanzien van monumenten alsook voor molens aan de dag legt. Ook molenrompen zijn sterker in de aandacht gekomen. Hier en daar in de provincie Groningen bevinden zich rompen, die misschien als echte molens weer tot nieuw leven kunnen worden gebracht. Hij vraagt de leden ten aanzien van dergelijke rompen attent te zijn. Een plaatselijke activiteit in het belang van dergelijke rompen spreekt de overheid wel aan. Het is daarom jammer dat de Rijksdienst voor de Monumentenzorg althans ten aanzien van de schepmolen van de Bombay bekend maakte, dat de geringe beschikbare middelen het onmogelijk maken een financiële bijdrage in de wederopbouw van rompen te verstrekken. In dit verband werd het verzoek van onze vereniging tot het doen plaatsen van de molen Bombay op de monumentenlijst afgewezen.

De notulen van de vorige ledenvergadering worden na voorlezing ongewijzigd goedgekeurd.

Ingekomen stukken en mededelingen.

De werkgroep Nationale Molendag brengt bij brief van 18 oktober 1976 in herinnering dat dit jaar de Nationale Molendag op de tweede zaterdag in mei samen viel met de ANWB-landelijke Fietsdag.

De landelijke Fietsdag pleegt te worden gehouden op de zaterdag vóór moederdag: dat is de tweede zondag in mei.

Dit schema komt in de war als - zoals in 1977 - de meimaand op een zondag begint. Als dan de Nationale Molendag op de tweede zaterdag zou worden gehouden, kan hij niet meer samenvallen met de landelijke Fietsdag. Om deze reden heeft het dagelijks bestuur van de Vereniging De Hollandsche Molen besloten de molendag volgend jaar één week eerder te houden. Aldus zal de NATIONALE MOLENDAG 1977 WORDEN GEHOUDEN OP 7 MEI 1977 !

De voorzitter, die als secretaris van onze vereniging door voornoemde werkgroep is aangewezen als contactpersoon, licht toe dat in Groningerland maar liefst 6000 man op de fiets worden verwacht. Naar spreker heeft vernomen zullen de fietsers in zuidelijke richting worden geleid, langs de molens te Noord- en Zuidlaren.

De tweede secretaris - de heer B. Dijk - leest de uitslag van de fotowedstrijd voor (zie elders in dit mededelingenblad). Ook het Nieuwsblad van het Noorden besteedde aandacht aan onze fotowedstrijd, echter op een zeer onbevredigende manier.

Genoemd werd alleen de winnaar van de eerste prijs, die een medewerker is van dat blad. Op ons verzoek tot aanvulling van het bericht werd niet ingegaan. In de Gezinsbode van vandaag wordt een goede berichtgeving over de fotowedstrijd alsook over het zaagmolentje te Bovenrijge gegeven.

Agendapunt 3 betreft het zaagmolentje te Bovenrijge.

De voorzitter leest uit de briefwisseling met de Rijksdienst voor de Monumentenzorg voor. Deze dienst dienst ondersteunt de gedachte tot behoud, verder is bekend dat enige verplaatsing van de molen niet op bezwaar zal stuiten.

De molen verloor zijn toch al niet meer zo verticale houding op zondagavond 26 september 1976 bij windstil weer. Bij het neerkomen op de grond is de schade meegevallen. Vermoedelijk had de molen niet kunnen worden gered zonder het gunstige optreden van de eigenaren van twee aangrenzende, monumentale boerderijen. Inmiddels is met daadwerkelijke medewerking van een aantal vrienden de molen geborgen in de schuur van een van de aangrenzende boerderijen.

Daaraan voorafgaand werd de molen voor f 1.000,-- aangekocht van de familie Van Dijk.

De leden Hellinga en Weerheym hebben vroeger al de molen in tekening gebracht. Deze tekening moet nog wat uitgewerkt worden.

Het bestuur zal nu nagaan welke de nieuwe standplaats te Bovenrijge kan worden en hoe de restauratie financieel rond moet komen. Voor het laatste zullen wellicht acties moeten worden gevoerd. Na enige gedachtenwisseling beloont de vergadering de voortvarendheid van het bestuur met een warm applaus.

Na de pauze vertoont de heer G. Meinema een fraaie diaserie van molens her en der in Nederland. Bij de talrijke interieurbeelden worden de onderdelen en hun werking nader toegelicht.

Bij de rondvraag brengt de heer Benz de komende Snuffelmarkt van 17 tot en met 21 november a.s. aan de orde. Net als voorgaande jaren bij „Binnenpret zal onze vereniging weer een stand houden. De heren Benz en Schreuder belasten zich met de inrichting, waarbij zij de medewerking inroepen van diegenen, die iets (b.v. molenonderdelen) ter verrijking van onze inzending kunnen inbrengen. Het telefoonnr. van de heer Benz is 777180. De standruimte wordt ons gratis aangeboden; de afmeting zal ongeveer 12 x 9 meter zijn. Uiteraard zullen ook de foto's van onze fotowedstrijd worden tentoongesteld.

De voorzitter sluit de geanimeerde vergadering om ongeveer kwart voor elf.

- - - - -

-4-

De zin van het examen Vrijwillig Molenaar

Het examen vrijwillig molenaar is achter de rug.
Een geweldige belevenis.

Eerst de spanning die er aan vooraf gaat:

"Zou ik slagen?".

Daarna oog in oog met de examinatoren en de langzamerhand groeiende zekerheid, dat je de kunde en de kennis hebt; dat je reacties en handelingen er goed overwogen uit komen. En dan de uiteindelijke uitslag! Je bent er door . . !

Je hebt er veel vrije tijd aan geofferd om dit doel te bereiken, met de uiteindelijke wens: je steentje te kunnen bijdragen tot het behoud van de Molens ! Je hebt menig uur doorgebracht op de lesmolen met je instrukteur, die je wegwijs maakte in het doolhof van benamingen van onderdelen van alle nog bestaande molentypen, handelingen van a tot z herhaalt om de molen in te spannen en weer uit te spannen, te kruien, te vangen en stormzeker achter te laten.

Je hebt geleerd hoe voorzichtig je met zo'n kostbaar werktuig moet omspringen, wat er allemaal moet deugen als je ermee werkt, wat je nooit vergeten moet en waar je altijd om moet denken ! Je weet tenslotte het weer enigszins naar waarde te schatten.

Als je er met hart en ziel bij bent, leer je veel en zo langzamerhand krijg je door wat een geweldig werktuig een molen voor een molenaar moet zijn geweest!

Weliswaar moest hij er zijn karig loon mee verdienen, maar "hart" voor zijn werktuig bepaalde toch mede zijn arbeidsvreugde.

Geheel van het weer afhankelijk, gebruikte hij het geweldige element "wind" in zijn eenmans-bedrijf, hetzij om water uit te slaan, hetzij om een goed produkt te kunnen afleveren; "alleen in het wijde Groningerland als watermolenaar of op de slanke Groninger stellingmolen, hoog boven de fiere dorpen en steden van Groningerland, als korenmole-

naar.

Om in het heden te blijven. Bij Rijk, Provincie, Gemeenten, Waterschappen en Molenstichtingen is men langzamerhand gaan beseffen, dat het molenschoon, dat wij nog hebben, moet blijven bestaan! Niet alleen als monument, doch ook - waar mogelijk - als werktuig voor bemaling.

En wat de korenmolens betreft: er valt met deze werktuigen nog wel wat meer te doen dan alleen „voor de prins“ malen!

Wat dit laatste betreft zou een cursus „malen met steen“ voor menig gediplomeerd molenaar wel wenselijk zijn.

Er is nog veel te herstellen en te restaureren aan de molens.

Een Provinciale Molenstichting, waaronder te zijner tijd alle Groninger molens worden ondergebracht, zou wenselijk zijn uit finantieel-economisch oogpunt en mede voor het behoud van de vele nog bestaande bouwvallen!

De zin van het examen „Vrijwillig Molenaar“ en het uiteindelijke vrijwillig molenaar zijn bestaat in verantwoording hebben voor deze molens.

Dat betekent ook, dat die verantwoording uiteindelijk zó moet komen te liggen, dat alle vrijwillige molenaars in de toekomst deze werktuigen gaan bedienen!

Daar heeft de vrijwillige molenaar krachtens zijn opleiding recht op! Niet Jan en alleman, die per ongeluk naast een molen wonen! Maar wel de mensen, die er moeite, inspanning en tijd voor over hebben en gemotiveerd zijn bij een gedegen opleiding voor Vrijwillig Molenaar. Die moeten het gaan waar maken !!!

Groningen,
14 juni 1976

A.J.F. Benz

- - - - -

Gediplomeerd Vrijwillig Molenaar

Ruim 21 maanden trokken we elke week op naar de stellingmolen „De Onderneming” in Vierhuizen, onder leiding van de heer B. Dijk, om vrijwillig molenaar te worden.

Vanaf het begin van dit jaar hebben we als examen-groep elke woensdagavond de theorie doorgenomen, dan bij de één en dan bij de ander in huis. Er ontstond hiermee een goed onderling kontakt.

Toen bekend werd, dat we examen moesten doen op de stellingmolen „De Korenschoof” in Noordlaren, gingen we daar lessen om de nodige ervaring op te doen. Woensdag 9 juni was de laatste dag om te oefenen voor het examen op vrijdag en zaterdag 11 en 12 juni.

's Morgens werd ons een examen afgenomen door de heer Chr. Bremer, die ons veel uitlegde over de roeden, o.a. de stand van het voor- en achterhek (graden).

Het theoretische gedeelte betrof alleen de vragen uit een lijst van de heer Dijk, die de heer Bremer zelf niet alle wist en er zo ook iets mee opgestoken heeft.

De examencommissie bestond uit afgevaardigden van „De Hollandsche Molen”: mevrouw Muysken en de heren Malisse en Van Vliet.

In alle rust kon het examen van de kandidaten worden afgenomen.

Er heerste een gemoedelijke sfeer; overal werd ruimschoots de tijd voor genomen, zowel voor de theorie als voor de praktische onderdelen. Mevrouw Muysken maakte van elke kandidaat een foto.

De heer Pull is vrijdag 11 juni als eerste begonnen met het examen, maar kon de vangproef niet afleggen. Geen wind, zodat hij het zaterdag alsnog deed en definitief geslaagd was.

Zaterdagmorgen werden de examens van de heren Broekema en Benz afgenomen en des middags de heren Brink en De Jonge.

Dat alle kandidaten slaagden is te danken aan het eendrachtig samenwerken en het vele goede werk dat de heer B. Dijk voor ons heeft gedaan.

De heer De Jonge is molenaar op „De Onrust“ in Oude Pekela.

De heer Brink is molenaar geworden op de poldermolen „De Helper“ aan het Paterswoldsemeer.

De heer Benz heeft kontakten gelegd met de heer Bakker van de Slochter Molenstichting.

De heer Broekema komt vrijwel zeker op de zeskant in Niebert.

De uitreiking van het getuigschrift vindt niet plaats bij de Gilde-vergadering in Utrecht, maar op de Algemene Ledenvergadering van „De Hollandsche Molen“ op zaterdag 5 maart 1977.

L.H. Brink

- - - - -
Van de redactie

Wij zijn zeer ingenomen met bijdragen voor onze Zelfzwichter als bovenstaande.

Toch hebben de heren Benz en Brink ons niet alles willen vertellen.

Namelijk dat alle Groninger geslaagden op de examencommissie een voortreffelijke indruk hebben gemaakt; zij slaagden met zeer hoge waardering. Bij de zeer deskundige en kritische examencommissie heeft de Groninger opleiding weer een goede beurt gemaakt.

Wij willen ook even aanvullen dat de heer Pull nu alle werkdagen met molens heeft te maken. Hij is in dienst getreden van het molenmakersbedrijf A. Doornbosch en Zoon te Adorp. De heer Pull is eigenlijk een specialist in het maken van scheepsmodellen, maar we weten dat het in die branche tegenwoordig niet zo best is.

- - - - -

FOTOWEDSTRIJD NATIONALE MOLENDAG

U herinnert zich nog dat deze wedstrijd tot thema had: „Behoud de molen in Groningerland“.

Onze oproep in de vorige Zelfzwichter, maar ook de folders, die bij Groninger fotowinkels beschikbaar werden gesteld, hebben ertoe geleid, dat een twintigtal amateur-fotografen tot een inzending zijn gekomen. Deze foto's zullen op de Snuffelmarkt, die zal worden gehouden van 17 november t/m 21 november in de Martinihal, worden tentoongesteld in onze stand.

Op 9 september kwam de jury, bestaande uit de heren Chr. Bremer, H. Lantinga en H.J. van Trigt, tot de volgende uitslag:

1. A.G. Kuipers, Grote Beerstraat 68, onderwerp:
korenmolen te Noorderhoogebrug.
2. S.J. Muis, Elzenlaan 46, onderwerp:
Het Witte Lam te Zuidwolde.
3. W. Weggemans, Paramaribostraat 89, net als
voorgaande adressen in de stad Groningen,
onderwerp: Maalstoel in De Jonge Hendrik te
Den Anel.

Wij danken de inzenders voor de foto's, die zonder twijfel onze stad op De Snuffelmarkt zullen verrijken.

Ook danken wij de leden van de jury voor hun deskundige en onmisbare werkzaamheden.

Reisverslag

NAAR DE ZAAANSE SCHANS

Op een feestelijke dag in ons molenwereldje werd mij gevraagd om alsnog een verslag van de tocht van 29 mei j.l. naar de Zaanse Schans te schrijven.

Een feestelijke dag was het, omdat er vijf kandidaten, opgeleid door de heer Bernard Dijk, hun diploma behaalden. Over dit eksamen kunt u elders in dit blad het nodige lezen.

Voordat er zo'n 60 personen in de bus konden stappen op zaterdag 29 mei, is er heel wat aan vooraf gegaan.

Eerst zien of er animo voor is, dan de bus bestellen, restaurant bespreken, mensen bericht sturen, enz. enz.

Gelukkig zit onze vereniging niet zonder organisatorische krachten, hoewel het vaak dezelfde zijn.

Zo omstreeks 8 uur was bijna iedereen, die op papier stond, aanwezig. Lieuwe Bouma zouden we bij de Slingerij oppikken.

Via de Friese Straatweg verlieten we Groningen. Nog maar net buiten Groningen konden we zien, dat evenals vele andere molens, De Jonge Held nog niet hersteld was van zijn stormschade van begin januari. Zelfzwichting is een mooi systeem maar eist enorm veel onderhoud.

Intussen rijdt de bus verder, want we moeten per slot van rekening naar de Zaanse Schans, ongeveer 200 km verderop.

De molen van Grijpskerk lijkt weer aan een teerbeurt toe. Iets voor onze vrijwilligers?

Wat sommigen misschien nog niet hebben opgemerkt is, dat een busje van de Boys Brigade de grote bus achtervolgt. Hierin zitten echter een aantal mensen, die anders een staanplaats zouden hebben gehad in de bus.

De reis ging voorspoedig, totdat we van de afsluitdijk kwamen. Iedereen kreeg zin in een bakje koffie. Bij het bekende restaurant in de Wieringerwerf, waarvan wij de naam niet noemen, werd even doorgesmeerd, maar niet te lang, want het is al vrij laat. Als we zo richting Zaanstad rijden, duiken her en der verschillende „dikbuiken" op, zonder staart, zonder schoren.

Eindelijk komt het bekende beeld in zicht, een toeristische trekpleister. Op een speciaal aangelegd parkeerterrein, waar desgewenst honderden auto's kunnen parkeren, racen we de parkeerwachter voorbij. Tja, die heeft het nakijken, maar hij kan ook niet weten wat voor mensen er in de bus zitten!

Al lopende naar de Schans word je stiekum gefotografeerd en op de terugweg kun je je portret voor een toeristies prijsje kopen, als je niet voor iedereen te kijk wilt blijven hangen.

Op weg naar De Zoeker kwam ik Evert Smit tegen, die tijdelijk door ziekte genoodzaakt is zijn molenhobby te laten voor wat het is.

Ik wil hem - ook namens u - vanaf deze plaats van harte beterschap wensen en we hopen dat hij op de najaarsvergadering van het gilde weer aanwezig kan zijn.

Zoveel bezoekers in de molen is voor Jakob Kaal, molenaar van De Zoeker, geen bijzonderheid.

Evenwel was hij erg blij met de Grunneger Kouke, die hij kreeg voor zijn verjaardag.

Ik weet niet hoe het u verging, maar ik ben blij dat niet alle molenekskursies op deze wijze plaats vinden. De tijd is te kort en de groep te groot om de molen te toetsen aan je kennis en van boven tot onder te onderzoeken.

Tegen 1 uur is iedereen weer bij de bus, al dan niet vergezeld van een zelfportret. Als we wegrijden staat de parkeerwachter ons op te wachten, of we toch maar even wilden betalen.

Niet ver van de Zaanse Schans mochten we van een zeer goed verzorgde broodmaaltijd met soep en koffie genieten. Er werd met Hollandse eetlust aan-

gevallen, want in een mum van tijd waren de broodschalen leeg en de koffiepotten droog. Dit werd echter op prijzenswaardige manier weer aangevuld.

Het middagprogramma bestond uit een bezoek aan de papiermolen De Schoolmeester en de museummolen in de Schermer. Als je door B Schoolmeester loopt, proef je nog iets van de sfeer, waaronder de mensen hier hebben gewerkt.

Je krijgt op zo'n dag als vandaag heel wat indrukken te verwerken en het fototoestel bewijst goede diensten om een blijvende herinnering aan deze dag vast te leggen.

Bij de door ons als laatste te bezoeken molen gaat het net als bij de vorige molens. Bus stopt, drommen mensen naar buiten en met z'n allen worden we opgeslokt in het inwendige van zo'n grote Noordhollandse binnenkruier. Er is haast geen wind meer, zodat deze toch wel licht lopende molen vrijwel geen water opbrengt.

Bij deze molen mochten we mevrouw Muysken begroeten, die nog in een dergelijke molen woont.

Onze buschauffeur wist een geschikte plaats om even een kop koffie te drinken en eventueel wat te eten. Het eerste restaurant moesten we echter met Argusogen verlaten vanwege te weinig bedienend personeel. Bij de volgende hadden we meer geluk. Je staat er versteld van wat er in één uur gekonsumeerd wordt.

Omstreeks 7 uur kon aan het laatste onderdeel van deze dag worden begonnen en wel de terugreis van ruim 2 uur naar Groningen via de afsluitdijk en rijksweg 43.

Ik geloof dat we mogen terugzien op een geslaagde dag en een dankwoord aan de organisatoren is, voorzover nog niet gebeurd, wel op zijn plaats. Een reis als deze verstevigt de onderlinge band in onze vereniging en is zeker voor herhaling vatbaar.-

Henk Berends

"De Eendracht"

- - - - -

Opschriften in de molen „Joeswert“ te Feerwerd

Toen we als vrijwillig molenaars in opleiding op 6 december j.l. Joeswert een fikse schoonmaakbeurt gaven in verband met de komende restauratie, vonden we daar verscheidene potloodkrabbels op allerlei houtwerk.

Omdat het onvermijdelijk is, dat veel hiervan weggerestaureerd zal worden en verder omdat deze molen zo'n groot aantal aantekeningen had, wil ik op deze plaats het lezenswaardigste ervan doorgeven.

In de eerste plaats zijn er historische gegevens over molenaars, molenonderdelen en gemaal.

Wat betreft de molenaars en hun knechten vonden we het volgende:

- H. Multing (?) 1871
- R. Best (?)
hier gekomen den 24 mei 1878
- G. de Groot van Dronrijp
molenaar alhier geworden
12 mei 1893
- J.E. van Nijenhuis Garrelsweer gem. Appingedam

Over het billen van de stenen lazen we:

- De ligger weitsteen gebild den 23 April 1902
- Jan. 15 1903 ligger Weitsteen gebild door
W. de Groot
- Ligger weitsteen gebild den 23 oct. 1903
door G. en W. de Groot en P. Oosting (?)
- Looper weitsteen den 21 maart 1918 door
G. de Groot
- Looper gebild de ... 1905 G. Holtrop
Ligger gebild 30 Oct. 1905 W. de Groot
- Looper gebild den 18 januari 1939 W. de Groot
S. v.d. Vries Feerwerd.

Blijkbaar is W. de Groot al gauw bij zijn vader in het bedrijf gekomen.

In de herst van 1911 werd er nogal wat aan de molen vertimmerd:

- In Ssept. 1911 een nieuwe ijzeren vang met een nieuw takrad.
De weitsteen verlegd en in Oct. 1911 nog twee nieuwe kunststeen en gebr. Jaspers
Maandag 16 Oct. 1911 voor het eerst met de kunststeen en gemalen.

Over het gemaal vonden we alleen:

- Donderdag 14 Aug. 1914 eerste nieuwe gerst gepeld.

In de tweede plaats vonden we gedachten, meest als gedichten genoteerd:

- Wat suist en broemt het ons om d'oren
Als men het pellen gaat aanhoren
De wieken huilen door de lucht
De kammen drommen door de staven
Wat zijn de molenaars dan slaven
Als alles gaat door zulk een vlucht
De garst die gaat men hier afpellen
Door steenen die in 't ronde snellen
Zoe pelt men voor ons ligchaam's krachten
Bij dagen en ook wel bij nachten
Wijl de aarde ons in 't ronde draait

(Zie ook: Bicker Caarten - De molen in ons volksleven p. 81 en 82)

- Wij gaan flink voorwaarts zei de kreeft en krabbelde achteruit
- Drie dingen die oer wond'ren elk
Een zwarte koe geeft witte melk
De zoute zee geeft versche visch
En dat een zoete meid zout water pist.

- De tijden . . .
De dood komt menig onverwacht .
O mensch, bedenk nu dat gij zijt
Bekeer U tog met in de tijd
- Eens is men jong en dan niet meer
O mogt die elk verstaan
Had menig mensch zijn jongheid weer
Hij haar beter aan.
- Een meisje jong van jaaren
met oogen hemelblond
. . . .

Verder het gedicht, dat we in Pieterburen
boven de ingang van „De Vier Winden” vinden:

- Hier maalt men graan tot stof
Hier pelt men bast van 't garstgraan of
O mensch wilt hieruit leeren
Dat gij ook eens tot stof zult wederkeren.
(Zie ook Bicker Caarten p. 197)

Zoals voor de hand ligt, gaan dus de meeste
gedichten (en gedachten?) over godsdienst,
werk, en de andere kunne.

Opvallend weinig mededelingen vonden we over
het gemaal. In Mensingeweer op „Hollands Wel-
vaart is hierover veel meer genoteerd, ter-
wijl gedichten er eigenlijk niet voorkomen.

Ik hoop met dit stukje anderen aan te sporen
ook eens dergelijke aantekeningen te ontcij-
feren en in de Zelfzwichter te publiceren.

W. Nijlunsing, Mensingeweer

Bij die laatste aansporing sluiten we ons gaarne
aan. Ook de redactie zal wanneer dat geschikt
uitkomt gedichten e.d. op te nemen.

Dat er mensen waren die met molentjes liepen, was mij bekend, maar dat hieronder zelfs molenaars waren kwam ik pas kort geleden tot de ontdekking. Hierna volgt een verslagje, waarin dat eens haarfijn uit de doeken wordt gedaan. We bekijken de zaak eens vanuit een andere hoek dan de molenaars, want die weten slechts wat opdoeken is.

Bij mijn bezoek aan molen „A“ (we zullen maar geen namen noemen) bleek mij, dat juist die molenaar een man was met weinig fantasie en veel dubbelzinnigheden.

Ik vroeg hem of hij de molens eens wou laten draaien. Hij werd gelijk al nijdig en zei dat de molen alleen kon malen.

In de loop van het gesprek voelde ik al wel aan dat hij bedoelde dat het hemzelf maalde.

Maar efin, de molen moest gekruid worden. We liepen bij een kruiwagen langs en bedacht dat hij bij het kruien dat ding wel nodig zou hebben.

Toen was het opeens lachen geblazen. Hij meende te kunnen kruien zonder kruiwagen; voor mij kan dat niet, maar hij ging de molen op 'n wind zetten.

De bovenkant (kap heet zoiets meen ik) draaide hij in de richting van de wind (draait er lekker toch iets aan die molen). Het begon me al een beetje te duizelen van al die termen en uitdrukkingen, zodat ik me genooddaakt zal wat aantekeningen te maken. Thuis kon ik dan de zaak eens op m'n gemak nakijken.

Het is schrikbarend wat die man kon fantaseren. Hij vertelde dat de roeden zouden gaan draaien als hij aan een touw trok. Nou was het overdag, dus er was geen komeet aan de lucht te zien, laat staan de staart van zo'n komeet, want dat heet een roede. Dus hij kon wel zeggen dat hij het hele sterrenrijk van plaats kon laten veranderen maar je zag er niets van!

Het toppunt vond ik dat hij vertelde dat er spruutjes aan de molen zaten (korte en lange nog wel).

Op den duur kwam er zelfs uit dat een molenaar

zelfs muziekaal moest zijn. Er werd een Grieks anaar-instrument gebruikt om de molen op de wind te zetten, want als je niet muziekaal bent kun je geen lier bespelen toch? (magie vind ik zoiets).

De man spraak ook steeds over een wachtdeur, die telkens maar open en dicht ging (alweer magie). Nu stond dat woord niet in mijn woordenboek, maar wel het woord „wachtschip“ en dat is een schip waar mensen worden opgeleid voor de marine. Dus begrijp ik hieruit dat dit een deur zal zijn waar de leerling-molenaars door moeten. En toen hij me ook nog aanwees waar die deur zat, kreeg ik wel erg veel medelijden met die leerling-molenaars, want als ze door die deur moesten dan konden ze niet anders dan op de knieën door het water. En dat terwijl er een deur op de begane grond is (twee zelfs!!) waar je normaal door kunt, maar ja, zachte leermeesters zullen wel stinkende mulders maken, zoals een bekend Nederlandse zegswijze ons leert.

Toen de molenaar over een bonkelaar begon te praten, raakte ik helemaal de kluts kwijt. Ik dacht bonkelaar ...?, dat zal wel wat met bonken of beuken te maken hebben. Na enig nadenken vroeg ik hem dan maar of die bonkelaar van beukenhout was gemaakt (dat was toch niet zo'n vreemde gedachtengang? tenslotte had de molenaar zelf al vreemdere dingen verteld!!) kreeg ik ten antwoord dat die van iepenhout was gemaakt. (hadden ze dat ding toch beter iepelaar kunnen noemen??).

Tenslotte kwam er aan het licht dat molens ook nog dienen als geheime opslagplaats voor militaire doeleinden. In dienst heb ik n.l. geleerd dat een vijzel een bepaalde soort mortier is en die vijzel zal verscholen onder in de molen, verscholen onder twee grote luiken. Mijn stomheid had toen mijn klomp geslagen, zodat die brak.

Ik denk niet dat ik ooit nog eens in de buurt van een molen kom, mij te gevaarlijk hoor!!!

Groetend,

T.I.K. van de Molen.

- - - - -

MOLENNIEUWTJES

Windwatermolen 9 - De Krimstermolen of Phoenix van de voormalige Oostelijke Bedumerpolder

De legende getrouw is de Phoenix bezig weer tot nieuw leven te komen. Zoals we al in de vorige Zelfzwichter hoopten, kon (namelijk per 1 aug.) de Molenstichting Hunsingo en Omstreken opdracht geven tot verplaatsing en wederopbouw. Het is een werkgelegenheidsobject, en inderdaad kwam dit zeer interessante karwei de fa. Bremer uitstekend van pas. Op de toekomstige plaats (aan het Boterdiep bij Zuidwolde) is inmiddels al flink wat waterbouwkundig werk verzet. Dit soort werk voor molens is de heren Dunning niet onbekend.

Als het karwei klaar is kan de forse watermolen, voorzien van twee vijzels, een reserve-bemalingsfunctie verkrijgen voor maar liefst 4800 ha.

12 - watermolentje Het Witte Lam te Zuidwolde

Zoals de vrijwillige molenaar Lieuwe Bouma in onze ledenvergadering meedeelde kan dit molentje momenteel niet functioneren wegens een opgelopen schade (door een onnozel plankje dat door het krooshek kwam) aan de nieuwe vijzel. Ook moet als gevolg van de droge zomer wat ruimzittend houtwerk worden bijgesteld.

14 - de windkorenmolen te Bellingwolde

De eigenares, de gemeente Bellingwedde, wil enige noodzakelijke herstelweerkzaamheden aan de molen laten verrichten. De begroting van de fa Roemeling en Molema omvat o.m. een nieuwe korte spruit, de luierij, de ijzerbalk voor de steen, vijf sleutelstukken, bliksembeveiliging, totaal ongeveer f 10.000,--.

20. Het zaagmolentje te Bovenrijge

Ons eerste eigendom aan molens. Zie ook het verslag van de jaarvergadering. Alle onderdelen zijn nu geborgen in afwachting van betere tijden.

Het was voor ons bestuur een hele ruggesteun toen op voorstel van de heer Meinema de activiteiten die moeten leiden tot het doen herleven van de molen met een applaus werd beloond.

23 - De Olle Widde te Ten Post

Na het overlijden van de molenaar H. de Boer boden de erven de molen met bijbehorende woning te koop aan. Koper is geworden de heer W. Oosterhof. Het huis wordt nu door het jonge echtpaar bewoond en de molen wordt gaandeweg opgeknapt.

24 - Fram te Woltersum

Deze veelomvattende restauratie maakt goede voorde-
ringen. De fa. Doornbosch heeft van de gemeente Ten Boer opdracht gekregen de restauratie, waar dat nodig bleek, aan te vullen. Hiervoor is een aanvullende begroting opgesteld. Het eindbedrag wordt nu geraamd op ongeveer f 360.000,--.

29 - windkoren- en pelmolen AEolus te Farmsum

We hebben het in de krant gelezen. Op 1 september zou de wederopbouw van de molen in een zodanig stadium komen, dat het hoogste punt met de plaatsing van achtkant en kap zou worden bereikt. De vreugde ging over in een geweldige schrik toen de hijskraam knikte en het achtkant op de grond neerstortte, gelukkig zonder dat daar slachtoffers vielen. Van de molenmakers in de molen liep er een een gebroken been op.

Inmiddels is de fa. Roemeling en Molema al weer druk in touw met het maken van een geheel nieuw achtkant; een uitzonderlijk karwei.

35 - Joeswert te Feerwerd

De eigenares - de molenstichting Garnwerd - gaf de fa. Doornbosch opdracht tot herstel. Het werk is inmiddels al zover gevorderd, dat de molen water- en winddicht is. Aan het binnenwerk moet nog het nodige gebeuren, ook zal de molen twee nieuwe roeden krijgen.

38 - korenmolen te Ganzedijk, gemeente Finsterwolde.

In aanvulling op wat we in de Zelfzwichter nr. 2

schreven mag wel even worden gemeld, dat de fa. Roemeling en Molema al lang met deze restauratie (nog een stormschadegeval) klaar is. Het eindbedrag was afgerond f 48.000,--.

46. Watermolen van de Hilmahuistermolenpolder te Visvliet

Ook deze restauratie had nog te maken met de storm van 13 november 1972.

De molen staat er weer mooi bij in zijn nieuw rieten jasje. Er zitten nog geen nieuwe roeden in. Vroeger was het met deze molen mogelijk om niet alleen met de dieselmotor, die in de molen zit, te draaien, maar tevens de windkracht te benutten. Het mooiste zou zijn dat na de restauratie de molen op deze manier weer een levend monument zou worden.

61 - Windlust te Zandweer

Op 14 augustus werd de molen feestelijk heropend en hoe. Het Zandweerster molencomité onder leiding van de heer Wieringa heeft ervoor gezorgd dat deze dag voor menigeen een onvergetelijke werd. Maar men heeft in Zandweer ook heel goede pijlen op de boog. De Grunneger Daansers werkten mee, het muziekkorps De Bazuin, een voerman met een echte ouderwetse boerenwagen, getrokken door twee stoere paarden. Wie en wat werkte niet mee, het lukte ons -- zo zei de heer Wieringa -- zelfs een man te krijgen die een baal graan op zijn nek neemt. Dat was gedeputeerde Halbe Kuipers, die aldus de molen in bedrijf zette. Met een chronologische truc kregen de vele meelevenenden even later van het meel pannekoeken aangeboden. Vele molenliefhebbers zien met voldoening op deze molenrestauratie, die door de fa. Bremer werd uitgevoerd voor rond f 130.000,-- terz, niet in de laatste plaats het gemeentebestuur. Ons lid de heer M. de Jonge, werkzaam bij de Dienst Gemeentewerken, is vrijwillig molenaar aan deze molen geworden.

71 - de zeskante korenmolen te Niebert

Deze restauratie is bijna klaar. Wel moeten b.v.

nog de nieuwe stalen roeden worden ingebracht, maar die liggen al naast de molen.

74 - De Hoop te Middelstum

We schreven dat deze restauratie was komen vast te zitten. ~~Thans wordt~~ na inschakeling van de fa. Doornbosch - het werk goed aangepakt.

89 - De Leeuw te Oldehove

De fa. Brèmer kwam deze zomer al klaar met de restauratie; de feestelijke heropening vond plaats op 23 september. De heer Halbe Kuipers trok de vang los. De heer Van der Veen gaf een interessante uiteenzetting over de geschiedenis van molen te Oldehove; hieraan hopen we in de volgende zelfzwichter aandacht aan te besteden.

134 - De Vriendschap te

Winsum

Ook deze restauratie van de fa. Bremer kreeg een feestelijke afsluiting en wel op 18 oktober. Gedeputeerde Post trok de vang los. Hij was dit werk nog niet verleerd omdat hij vroeger voorzitter was van de provinciale Groninger Molencommissie en als zodanig in het behoud van deze molen een aandeel leverde. Het werk kwam op ruim 3 ton.

Heel wat vrienden waren aanwezig in het café Onder de Linden, toen ons bestuurslid en instructeur

Bernard Dijk en zijn vrouw daar hun 25-jarig huwelijksfeest en molenaarsschap vierden op 26 mei.

We kregen de volgende dankbetuiging:

Allen, die ons bij ons 25-jarig herdenkingsfeest feliciteerden en met cadeaus verrasten, willen we langs deze weg hartelijk bedanken.

Het is voor ons een onvergelijke dag geworden!

B. Dijk

H. Dijk - Rienks

Noorderlaren, Molen

Vereniging „Vrienden van de Groninger Molens”

sekretariaat: B. Dijk, Aduarderdiep 3, Aduard

contributie minimaal 10 gulden per jaar op de rekening van de

penningmeester: „Vrienden van de Groninger Molens”

Rabo-Bank Groningen-Haren. Bankgiro nr. 80 27 77

ons rekeningnummer bij de bank is 1622.15.576